

Jeg skal derfor tilraade, at man vedtager Beslutningen, idet jeg forøvrigt skal slutte dermed, at jeg anseer Beslutningen i formel Henseende vanskeligere at forsvare end Loven i den Skikkelse, hvori den nu foreligger; og at det kun er af den Grund, at jeg gaaer ind derpaa, at der er al Anledning til at antage, at Godseierklassen langt hellere foretrækker den Ordning, som foreslaaes i denne motiverede Dagsorden, end den, der ligger i selve Loven.

Nosenvorn: Ja, jeg kan ikke sige andet, end at efter min Overbeviisning er der i denne Sag ad Lovgivningsveien skeet det, der kan ske for at fremme Selveiendom. Jeg veed, at det er benegtet tidligere, men jeg seer ikke rettere, end at, naar Hartkornet er blevet egaliseret, naar Lehu- og Stamhuse have faaet Lov til at sælge, og naar Hovedlovene ere affskaffede, saa er der idetmindste ikke stort mere tilbage ad Lovgivningsveien at gjøre derved. Naar man nu tillige betænker, at saaledes er den factiske Tilstand heri Landet, at det er vist, at den, som har en Fæsteeiendom, han faaer en større Rente af sin Capital, naar han sælger den, end naar han fæster den bort, saa synes jeg virkelig, at der ogsaa er den største Udset til, at i Tidernes Løb successtve — det indrømmer jeg, men hvorfor skal Forandringen af dette Forhold gaae saa hurtigt for sig? — vil Selveiendom være almindelig og paa en ganske naturlig Maade gaae for sig; men hvad mangler der? Man siger, at Godeterne ikke have Lust til at sælge; det kan vel være, at en eller anden Godseier holder sig tilbage, fordi han mener, at han ikke vil bøde sig for den stærke Agitation, som her finder Sted; men jeg troer rigtignok ikke, at det er Tilfældet med det store Fleertal; de følge de Anskuelser, som de ansee for at være de rigtige i og for sig. Hvad der derimod er meget væsentligt, det er, at der sandelig hos mange Bønder er en stor Utilbøielighed til at kjøbe, og jeg troer virkelig, at vi, istedetfor at bede Regjeringen at tage denne Sag i sin Haand, i den Mening, at den skal komme med en Tvangslav, og Regjeringen da gaaer ind derpaa, meget snarere ville fremme Selveiendom, dersom Regje-

ringen traadte frem og sagde: Det er os en Umulighed, vi kunne ikke give en Lov, som fremmer Selveiendom ved Tvang, thi det strider mod Retfærdighedens Grundsætninger. Paa den Maade vil efter min Formening Selveiendom fremmes og det saa hurtigt, som det behøves, og jeg troer, at en saadan Fremfærd i Grunden vil være i Bøndestandens Interesse. Det kan dog ikke være uvigtigt for Bøndestanden, at der er Fæsteeiendom; thi den, der har en større Velstand, ja han kan jo kjøbe sig en Eiendom, men den, der har en mindre Velstand, kommer sandelig paa en nemmere Maade til en Eiendom, naar der er Fæsteeiendom, end naar der blot er Selveiendom. Hvad nu angaaer de forskellige Punkter, skal jeg tillade mig ganske kort at udtale mig over dem. Jeg har naturligviis ikke Noget imod Nr. 1 og 2, men med Hensyn til Nr. 3 skal jeg for det Første tillade mig at bemærke, at her have vi jo dette enorme Expropriationsprincip, som her skal følges, og hvad vil det sige? Hvis jeg ikke seiler, saa er der for Diebliffet fra 90,000 til 100,000 Edr. Hartkorn Fæstegods, og paa dette store Antal skal Expropriationsprincippet anvendes. Af dygtige Talere og Mænd med stort Talent er det blevet ubvilket, hvorledes dette Princip er farligt, og hvorledes det paa ingen Maade bør anvendes. Jeg skal nu ikke gjentage for det ærede Thing, hvad der i den Retning er blevet sagt, — det kan kun lidet nytte i min Mund, naar det ikke har hjulpet tidligere —; men hvad jeg dog vil gjøre opmærksom paa, og som jeg idetmindste ikke har fundet i de Forhandlinger, som jeg har gjennemseet, det er, at, hvor der under vor tidligere Lovgivning var Tale om Expropriation, og hvor vi i det Hele kjende det i Praxis, der angik det kun en Strimmel Jord til en Wei, til en Kirkegaard, til Vandafledninger eller Jernbaner. Et saadant lille Stykke kan exproprieres, men her forlanger man at expropriere 90 til 100,000 Edr. Hartkorn, medens der staaer i vor Grundlov, at Eiendomsretten er ukrænkelig (En Stemme: Det staaer der ikke!). Nei, ikke i dette Forslag, men i Grundloven staaer det. (En Stemme: Ja, mod fuld Erstatning.)